

ПОЛЕССКАЯ ПРАВДА

Газета Гомельского Губернского и Гусского Р. К. Д.

Адрес: уа. Дзига
Правн. часть
и контора
уа. Дзига, № 5, 1

№ 612

СРЕДА 7 ИЮ

Подписка принимается с 1 июля и продолжается до 14 июня с. г.

Открылась на Государственн на 10 миллионов

Облигации займа выражаются в единицах хлеба. Облигации оплачиваются натурой повсеместно. Облигации обеспечиваются государством:
1) Особым хлебным фондом.
2) 10 миллионами рублей золотом.
Выпускная цена облигации 380 рублей за пуд. Облигации свободно продаются и закладываются, и торгаться и в зачет проданного пуда за пуд. Облигации будут погашены в период с 1-го декабря. Подписка продолжается до 14 июня 1922 г. После этого срока цена на облигации будет уве.

Гомель. Замок Кн. Палавину.

ЕМ.

продает
государ-
ство денег,
ежегодно
участиях
было или
очень
у сред-
ств про-
А это—
я рес-

аваться
тея де-
тубля и
пат,
рос
вни
вот
сир
вот
сир
вот

...относительно займа. Для рабочих и других слоев населения есть выгодно выдвигаться на заем.

...включается в ...

...неплатежеспособности не платит на хлеб и сырье на их облигации. Спрос на облигации будет высокой, так как они являются кредитным для уплаты ...

27

ГОМЕЛЬ, АКТ 3: ПЕРАМОГА Ё РЭЙКАВАЙ ВАЙНЕ

Перапіска безь любові. — Грузавік аж затресься. — Нядоўгае замірэньне. — Зноў перамовы пад стэнаграму. — Харч для княгіні. — Надта абавязковая пастамова. — Непрыступная чыгунка

Джон Мэйтланд адразу пазнаў штамп на канвэрце, які даставіў кур'ер: «Гомельскі Губэрскі Палітычны Камітэт Савету Рабочых, Сялянскіх, Чырвонаармейскіх Дэпутатаў. Прэзыдыюм».

Хуткасьць, зь якой паступіў афіцыйны адказ на амэрыканскі запыт, уражвала. 25 ліпеня ён

папрасіў мясцовыя статыстычныя звесткі для Маскоўскае штаб-кватэры — і ўжо празь дзень атрымаў адказ Драгунскага. Няўжо сапраўды паездка ў Маскву не прайшла дарэмна і ўпаўнаважанаму растлумачылі, як трэба супрацоўнічаць з амэрыканцамі?

Мэйтланд папрасіў перакласці тэкст да слоўна:

У адказ на ваш ліст аб статыстычных звестках для вашай справаздачы ў Маскву паведамляю: У сувязі з тым, што Гомельская губэрня не была галоднай ні ў 1920, ні ў 21 г. і ня ёсьць гэткай у сёлетнім 22 годзе, я лічу, што звесткі пра плошчу, насельніцтва, назвы гарадоў, адміністрацыйных участкаў і аддзелаў Гомельскай губэрні ёсьць лішнімі для справаздачы. Гэтакаса і ў пытаннях пра эканамічны стан губэрні ў нармальны час і пра нястачу ўраджаю й прадуктаў у 20 годзе й засуху ў 1921 г. Звесткі пра гэта былі б патрэбныя толькі ў тым разе, калі б АРА ў Гомелі давялося як цяпер, гэтак і ў будучыні харчаваць галодных. Але паколькі гэта ня мела месца цяпер і ня будзе мець у будучыні, дык само сабою зразумела, што гэтыя пытаньні адпадаюць.

АРА таксама цікавілі агульныя звесткі пра Гомельскую губэрню, якія дапамаглі б больш эфэктыўна плянаваць дапамогу. У лісьце ў адказ Драгунскі пісаў:

Звесткі пра грамадзянскія войны на тэрыторыі

Гомельскай губэрні будзьце ласкавыя атрымаць у Цэнтры, бо гэтае пытаньне не мясцовае й мы ня можам на яго адказаць. На пытаньне пра стан транспарту немагчыма адказаць з тае прычыны, што чыгунка цэнтралізаваная, па-першае, і, па-другое, губэрня ня ёсьць асобным замкнёным участкам, чыгунка, якая праходзіць праз Гомель, абслугоўвае цэлы шэраг іншых губэрняў.

Ліст сканчаўся ляканічным адказам на пытаньне пра наяўнасьць у Гомельскай губэрні арганізацыяў замежнай дапамогі:

Апроч дзяржаўнай дапамогі, ніякіх іншых арганізацыяў няма.

Подпіс — «Упаўстаршгубвыканкаму пры АРА С.В. Драгунскі» — без умоўнасьцяў кшталту «з павагай» ці «шчыра Ваш».

Паездка ўпаўнаважанага ў Маскву захавала статус-кво: цэнтральныя ўлады не задаволілі просьбы мясцовага кіраўніцтва закрыць акругу АРА, але амэрыканцы адчулі зьмену тактыкі. Усе дачыненні з уладамі цяпер мелі форму афіцыйнае перапіскі. Мэйтланд скардзіўся ў штаб-кватэру:

Трэба афіцыйна, на блянку АРА, слаць просьбы, каб прыбралі сьметнік, ачысьцілі памыйную яму ў двары офісу, адрамантавалі дзьверы. Увесь час мушу пісаць Драгунскаму лісты наступнага кшталту: «Электратэхнік усталяваць электрычныя

званкі для канторы й кватэры яшчэ не зьявіўся, просім зноў вашага распараджэньня паскорыць усё гэта». Спатрэбілася замяніць машынны алей для грузавіка «Ўайт» — з губэрскага гаража выдалі такі, што рухавік затросься й распаліўся нават на халастой хадзе. Мае скаргі па чарзе праігнаравалі ўсе чыноўнікі, і я нарэшце мусіў напісаць ліст старшыню губвыканкаму. У адказ Драгунскі патлумачыў, што трэба браць такія матэрыялы, якія ёсьць і даюць. Урэшце, каб не спыняць выдачу прадуктаў, алей давялося купляць на рынку — у мэханікаў з губэрскага гаража.

Нават карту Гомелю амэрыканцам давялося выпісваць з Масквы.

У канцы лета быццам намецілася замірэньне: араўцы даўно скардзіліся на ўмовы жыцьця ў мэдычнай клініцы, якую яны дзялілі зь яе сталымі пацыентамі. Першыя некалькі месяцаў Мэйтланд і Рамсэй жылі на рэйках у салён-вагоне, затым перабраліся ў клініку. Але там увесь час ішла вайна за кухню, былі іншыя нязручнасьці. У жніўні АРА была перададзеная палова добрага жылога будынка: восем пакояў і асобны ванны пакой. Таксама ў часовае карыстаньне з губэрскіх складоў прывезлі неабходны мінімум мэблі. (Калі пазьней Мэйтланд і Рамсэй запрасяць у госьці княгіню Паскевіч, яна пазнае частку сканфіскаванага ў ейным родавым палацы мэблевага гарнітуру.)

Замірэньне на амэрыканска-гомельскім фронце скончылася разам зь летам. 5 верасьня

1922 старшыня губвыканкаму Нэйбах зноў запрасіў Мэйтланда ў свой кабінэт. Прысутнічаў у паўнаважаны Драгунскі, які выконваў функцыі перакладчыка, сакратар вёў стэнаграфічны запіс, пад якім усе прысутныя пасьля паставілі свае подпісы.

Тав. Нэйбах: Я запрасіў Вас для гутаркі па трох пытаннях: першае — пра далейшую працу АРА ў Гомельскай губэрні, другое — пра паведамленьні аб стасунках з паветамі, і трэцяе — пра пасылкі. Прэзыдыюм губвыканкаму даручыў мне перамовіцца з Вамі ў справе далейшай працы тут АРА. Гэтае пытаньне ўспывае з нагоды добрага ўраджаю й да т.п. На Волзе, верагодна, аддзелы АРА застануцца, але як вырашаецца гэтае пытаньне тут? Вы былі ў Маскве, і я хацеў бы атрымаць некаторыя зьвесткі на гэты конт. Што да пасылак, я мушу адзначыць, што атрыманьнікі ня ёсьць найбяднейшыя, а заможныя, і часта гандлююць гэтымі пасылкамі, што супярэчыць асноўным мэтам АРА — дапамозе сельніцтву, якое галадае.

М-р Мэйтланд: У Маскве афіцыйных зьвестак я не атрымаў. Беручы пад увагу адну з апошніх нарадаў у Нью-Ёрку, я думаю, што праца АРА будзе працягвацца да верасьня наступнага году. У справе пасылак я падняў пытаньне, і мне абяцалі падвысіць колькасьць бясплатных пасылак, таксама й дзіцячага харчаваньня. З прычыны эпідэміі АРА будзе працягваць сваю працу да наступнага верасьня, пакрысе зьмяншаючы яе. Пытаньне пра дзіцячае харчаваньне надзвычай

складанае; што да атрымання пасылак заможным элементам, я таксама гэта назіраю.

Тав. Нэйбах: Я вельмі рады, што мы не разыходзімся з м-рам Мэйтландам у тым, што пасылкі не дасягаюць мэты – дапамогі тым, хто галадае. Паколькі гэта так, я думаю, мы разам даможамся, каб пасылкі не прадаваліся, бо адрасаты фактычна ня маюць на гэта права. Што да дзіцячага харчавання, мы зьвярталіся ў Цэнтар, каб даць яго дзецям Паволжа, эвакуаваным у нашу губерню. Цяпер жа частка дзяцей адпраўленая назад у Паволжа, другая частка мае дастаткова прымальныя ўмовы, трэцяя ўзятая самім насельніцтвам, і пытаньня пра дзіцячае харчаваньне мы не разумеем. Увогуле трэба сказаць, што голаду цяпер мы не назіраем. У справе дапамогі ў барацьбе з эпідэміяй мы ўдзячныя, але шырокай працы наперадзе тут няма. Што да павелічэння дабрачынных пасылак, я мушу вітаць м-ра Мэйтланда, але й тут трэба быць строга паслядоўным. У нас ёсьць звесткі, што былая княгіня Паскевіч ды іншыя карыстаюцца гэтай дабрачыннасьцю. Губвыканкам лічыць, што ім гэтай дабрачыннасьцю карыстацца зусім ня трэба, бо ў іх яшчэ засталася дастаткова ўсяго. Яны прымаюць гэта як падтрымку амэрыканскай адміністрацыі. Таму мая настойлівая просьба, каб дабрачыннасьцю карысталіся не былыя высокапастаўленыя асобы, а тыя, каму яна насамрэч неабходная.

М-р Мэйтланд: Я вельмі шкадую, што Вы атрымалі такія звесткі. Бясplatныя пасылкі разьмяркоўваюцца паміж тымі, хто сапраўды мае па-

трэбу. Што да княгіні Паскевіч, мушу сказаць, што дапамога ёй была аказаная асабіста мною й сакратаром Рамсэем за нашыя сродкі як знаёмай. Была адна выдача пасылак лекарам, бо гэта была адмысловая дапамога ад лекараў Нью-Ёрку.

Тав. Нэйбах: Я стаўлю пытаньне прынцыпова. Адмысловыя пасылкі ад лекараў, я лічу, няправільныя. Дапамога павінна ісьці тым, хто галадае, а не катэгорыям. Мы ведаем, што за мяжой ёсьць шэраг грамадзянаў – нашых праціўнікаў, якія маюць тут сваіх аднадумцаў. Такім чынам можа аказвацца дапамога й гэтым катэгорыям.

Пры аб'ездзе мною губерні ў некаторых гарадох мне паведамлялі аб атрыманы мэдэкамэнтаў беспасярэдне зь Менску й Кіева. Лічу гэтую зьяву безумоўна ненармальнай, бо магчымы падман. Таму мы лічым безумоўна неабходным атрыманьне й разьмеркаваньне мэдэкамэнтаў вылучна праз гомельскае аддзяленьне АРА.

М-р Мэйтланд: Рэч у тым, што акругі мяжуюць. Лекар Герц аб'яджаў участкі для вызначэння межаў, але яго разам зь іншым лекарам затрымалі органы ГПУ з прычыны нейкіх недакладнасьцяў у дакумэнтах. Я зьезджу ў Кіеў разам зь лекарам Герцам для дакладнага вызначэння ўчастку.

Тав. Нэйбах: Прэзыдыюм ГВК⁸⁴ прыняў абавязковую пастанову пра разьмеркаваньне пасылак на суму да 50 даляраў з удзелам нашага прад-

⁸⁴ Губэрскі выканаўчы камітэт.

стаўніка й забарону прадаваць і купляць з ужываньнем мераў адміністрацыйнага спаганьня – штрафы, зьявольныя.

М-р Мэйтланд: Я хацеў бы мець дакладны пераклад пастановы перад апублікаваньнем. (Таварыш Драгунскі ўголас чытае ў перакладзе абавязковую пастанову.)

М-р Мэйтланд: Я мушу адзначыць толькі канфіскацыю пасылак цалкам за продаж, каб можна было вярнуць грошы ў Амэрыку. Як быць са сканфіскаванаю часткаю, трэба мне падумаць.

Тав. Нэйбах: Мы не перашкаджаем атрыманыю пасылак, але да іхных прадаўцоў будуць ужывацца меры адпаведна з гэтай абавязковай пастановай. Сканфіскаваныя прадукты будуць перадавацца дзіцячым дамам. Я прапаную дадаць у тэкст пастановы, што гэтая прапанова зыходзіць ад АРА.

М-р Мэйтланд: Раней згадваліся грамадзяне, якія ўцяклі з Расеі й падтрымліваюць сваіх аднадумцаў тут. Яны безумоўна супраць АРА, якая падтрымлівае працу Савецкай Расеі. З гэтае прычыны белыя групы ў Амэрыцы могуць нарабіць шуму з-за сканфіскаваных прадуктаў. Таму прашу перадаваць мне адпаведныя дакумэнты.

Тав. Нэйбах: Калі будуць канфіскацыі (а можа й не, калі грамадзяне нас зразумеюць і будуць выконваць пастанову), дык усе дакумэнты будуць вам перададзеныя. Я думаю, м-р Мэйтланд згодны, што цяперашнюю спэкуляцыю пасылкамі трэба спыніць.

М-р Мэйтланд: Згодны.

Мэйтланд ніяк не адрэагаваў на спробу Нэйбаха ўключыць АРА ў пастанову, хаця б у частцы перадачы сканфіскаваных прадуктаў дзіцячым дамам. Аднак ягонае апошняе слова са стэнаграмы на наступны дзень зьявілася ў тэксьце дакумэнта:

На падставе пагадненьня ўраду РСФСР з Амэрыканскай адміністрацыяй дапамогі Расеі «АРА» й інструкцыі Ўпаўнаважанага Ўраду РСФСР пры «АРА», а таксама са згоды ўпаўнаважанага Гомельскім аддзяленьнем Амэрыканскай адміністрацыі дапамогі, Губвыканкам пастанаўляе...

Пастанова, расклееная па горадзе й надрукаваная ў газэтах, абмяжоўвала атрыманыя, а таксама забараняла продаж, абмен і набыцьцё амэрыканскіх пасылак. Пры парушэньні адміністрацыйна-карныя органы меліся канфіскаваць прадукты й прыцягваць вінаватых да адказнасьці.

Гомельскія грамадзяне, аднак, ніяк не маглі зразумець, чаму ўлады распараджаюцца пасылкамі, якія за свае працоўныя даляры купілі сваякі й адрасавалі пэрсанальна ім. Пасьля рэйдаў ГПУ й міліцыі па рынках гомельцы рушылі на чыгунку: там камэрцыйная паштовая служба без праблемаў брала пасылкі й перапраўляла ў іншыя гарады. Ужо ў верасьні гомельскія пасылкі зьявіліся на рынках Беларусі, Расеі й Украіны.

Старшыня губвыканкаму выдаў загад не прымаць пасылкаў бяз подпісу ўпаўнаважанага Дра-

Цэнтральныя ўлады выдаюць дэкрэты, мясцовыя кіруюць «абавязковымі пастановамі»

гунскага — але адбылася асечка. Наркамат шляхоў зносінаў не падпарадкоўваўся мясцовым уладам, чыгуначнікі працавалі ў паўваенізаванай цэнтралізаванай сыстэме й пільна бераглі сваю незалежнасьць. Управа Заходняй чыгункі атрымала тэлеграфнае распараджэньне з наркамату ігнараваць загад губвыканкаму.

Пачалася эпістальярная вайна супраць чыгункі. Драгунскі пісаў, а Нэйбах падпісваў скаргі ў наркамат, урадаваму ўпаўнаважанаму ў Маскву й беспасярэдне на адрас савецкага ўраду:

Спэкуляцыя, зьліквідаваная ў губэрскім маштабе, знайшла сабе выйсьце ў здачы для адпраўкі ў сталічныя гарады й іншыя мясцовасьці цэлых транспартаў з амэрыканскімі прадуктамі... Фармальна-бюракратычны падыход Наркамату шляхоў зносінаў пагражае ўзмацніць спэкуляцыю... Губвыканкам просіць даць катэгарычнае прадпісаньне Наркамшляху...

Тымчасам атрымальнікі амэрыканскіх пасылак надалей распараджаліся падарункамі як лічылі патрэбным. Рэйкавую вайну супраць АРА Нэйбах прайграў.